

ERBY

Erby sú obvykle dedičné farebné znamenia umiestnené vo vojenskom štíte ktoré označovalo či identifikovalo ich vlastníka či nositeľa. Tieto sa vytvárali a vytvárajú podľa heraldických pravidiel ktoré sa začali používať už behom trinásteho storočia. Vznik erbov ako takých bolo podmienené začiatkom použitia zbrojí obmených rytierov počas prvých krížových výprav v dvanástom storočí. Keďže súčasť brnenia bola prilba ktorá zahŕňala tvár rytiera a teda nebolo možné ho identifikovať, vznikla potreba odlíšenia jednotlivých rytierov. Z počiatku to boli na štítoch jednoduché kombinácie farieb, neskôr k nim pribudli znamenia ako orlice, hviezdičky, zvieratá či meče alebo aj iné motívy.

Spôsob boja bol daný líniovou taktikou. Bojovníci na koňoch cválali vedľa seba s kopijou/drevcom/ do momentu zasiahnutia protivníkovho koňa alebo rozbitia línie nepriateľa, kde nastal veľký zmätok často vedúci k zasiahnutiu vlastného rytiera. V momente zásahu odhodil drevco a vytasil meč. Jeho panoši okolo neho vytvorili kruh a bili sa z panošmi protivníka tak aby k nemu nepustili protivníkových panošov. Keď došlo k boju dvoch rytierov obvykle súboj skončil na koni.

Každý rytier majúci svoje bandérium mal svojho zástavníka so zástavou s erbom svojho pána. To bol ďalší spôsob rozoznania súpera od spolubojovníka. Najlepším identifikačným znakom bol štít, ktorý sa však často počas bitky rozlomil alebo inak prišiel k úhone, preto neskôr pribudol klenot na prilbe. Ten bol plastický, obvykle pripevnený kovovými sponami. Na prilbu si križiaci vo Svätej zemi kvôli páliacemu slnku pripevnili veľké kusy látky ktoré ich chránili pred teplom. Tieto prikrývadlá tiež plnili úlohu utlmenia či skôr zmiernenia dopadu meča či palcátu na prilbu či inú časť tela.

Erb sa skladá zo štyroch častí, ktoré sú odvodené od zbroja rytierov:

Prvou časťou je štít. Názvy tvarov štítov obvykle vychádzajú podľa pomenovania umeleckých slohov, podľa toho ako sa v jednotlivých obdobiach používali. Najstaršími sú Normandské štíty pomenované po ich nositeľoch - Normanoch. Tieto sú napríklad zobrazené na plátne z Bayeux. Neskôr to sú štíty ranogotické a neskoro gotické. V období renesancie sú to renesančné štíty, ktoré nazývame aj kolčie, pretože boli používané na rytierske súboje. Neskôr to boli barokové štíty alebo kartuše.

Rokokové štíty sa objavujú v osemnástom storočí. Na prelome osemnásteho a devätnásteho storočia sa zaužíval takzvaný empírový štít, neskôr tulipánovitý. V týchto podobách ich nachádzame v toku času na armálnych listinách, pečatiach, portáloch domov či náhrobkoch.

Druhou časťou je prilba. Najstarší heraldický typ predstavuje hrncovitá prilba používaná v 12.-13. storočí. Túto vystriedala prilba vedrovitá. V 15. storočí sa objavuje turnajská alebo kolčia prilba so svojim typickým zobákovitým predĺžením.

Od 16.storočia bola zasa obľúbená mrežová prilba. Na každej prilbe je obvykle šľachtická koruna alebo točenica.

Treťou časťou je klenot. Už v trinástom storočí si rytieri kvôli lepšiemu rozpoznaníu kládli na prilbu plastický klenot.

Štvrtou časťou sú prikrývadlá. Tieto boli z látky a slúžili na stlmenie úderu meča či inej zbrane. Tieto si kládli rytieri pod korunu alebo klenot. Z vnútornej strany boli vždy zlaté alebo strieborné.

Heraldika (lat. *heraldus* - herold)

je veda, ktorá skúma erby, ich vývoj, používanie a umenie ich vyhotovovať, ako aj právo používať ich.

Za zakladateľa heraldiky, ako pomocnej historickej vedy sa považuje teológ a genealóg Philipp Jacob Spener.

V zásade heraldika pozná štyri farby a dva kovy.

Sú to: čierna, červená, modrá a zelená.

Kovy sú zlato-žltá farba a striebro-biela farba.

K štyrom farbám sa priradzujú ešte farby partikulárne: purpurová, farba tela, hnedá šedá a takzvaná prirodzená ktorou sa označuje prirodzená farba danej figúry v erbe. Každá farba má svoju špecifickú symboliku.

Biela farba symbolizuje čistotu, nepoškvrnenosť, nevinnosť, spravodlivosť. Ak sa berie ako kov čiže striebro je to symbol veľkoleposti, premeny/Kristus sa premenil na biely oblak/.

Čierna farba symbolizuje nevedomosť, nevedomie ,tajomstvo, ničotu, omyli, noc, smútok, úpadok, stratu odvahy, v protiklade vznešenosť, vážnosť, dôstojnosť, regeneráciu a znovuzrodenie/kňazský odev/.

Červená symbolizuje činnosť, energiu, teplo, život, rast, cit, vášeň, ľudskú lásku či plamene Ducha svätého.

Modrá farba symbolizuje duchovno, hĺbavosť, chlad, schopnosť rozvahy, dobrotu a toleranciu. Modrá farba vyjadruje aj pravdu, oddanosť, stálosť, vernosť, zbožnosť /Mesiáš mal modré rúcho/.

Zelená farba symbolizuje prírodu, život, vegetáciu, jar, rast, vývoj, stvorenie, osvietenie, znovuzrodenie, ducha/svätý Ján aj Mohamed nosili zelené rúcha/.

Zlato alebo žltá farba symbolizuje muža, cnosť, náboženskú vieru, veľkorysosť, moc, odvahu, inšpiráciu, múdrosť, intuíciu, podráždenosť, žiarlivosť, patrí slnku alebo hviezdám.

Striebro alebo biela farba symbolizuje ženu, a patrí mesiacu.

Zdroj: www.tahaky-referaty.sk

Popis a ukážky ERBOV

